

Päivi Soppela

Lappari-elinkeino –hanke 2023

Arktinen keskus, Lapin yliopisto

Lapinlehmien kasvattamisen edut ja haasteet – tilallisten käsityksiä haastattelututkimukseen perustuen



ARKTINEN KESKUS
Lapin yliopisto



Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus



Haastattelujen tarkoitus

- saada kattava kuva lapinlehmän erityisyydestä ja kasvattamisesta arktisena alkuperäisrotuna
- saada käsitys lapinlehmän tilanteesta nykymaatioilla
- selvittää lapinlehmiin liittyviä asenteita
- kuulla tilallisten tulevaisuudensuunnitelmista lapinlehmärodun suhteen
- lisätä lapinlehmän arvostusta ja tunnettuutta
- tallettaa tämän aikakauden kokemusperäistä tietoa lapinlehmästä



Aineisto

- hankkeen tutkijat haastattelivat maitotutkimukseen osallistuneita tilallisia ja muutamia muita lapinlehmän omistajia
- 29 haastateltavaa 21 maitotilalta
 - 15 naista, 14 miestä
 - 15 tilalta saatiin maitonäytteet
- haastateltavat eri puolilta Suomea
- pitkä kokemus lapinlehmien hoidosta
- haastattelut tilakäynnillä tai puhelimitse/teamsilla
- kirjallinen suostumus





Haastattelutilat:

Lappi - 10

Kainuu - 2

Pohjois-Pohjanmaa - 2

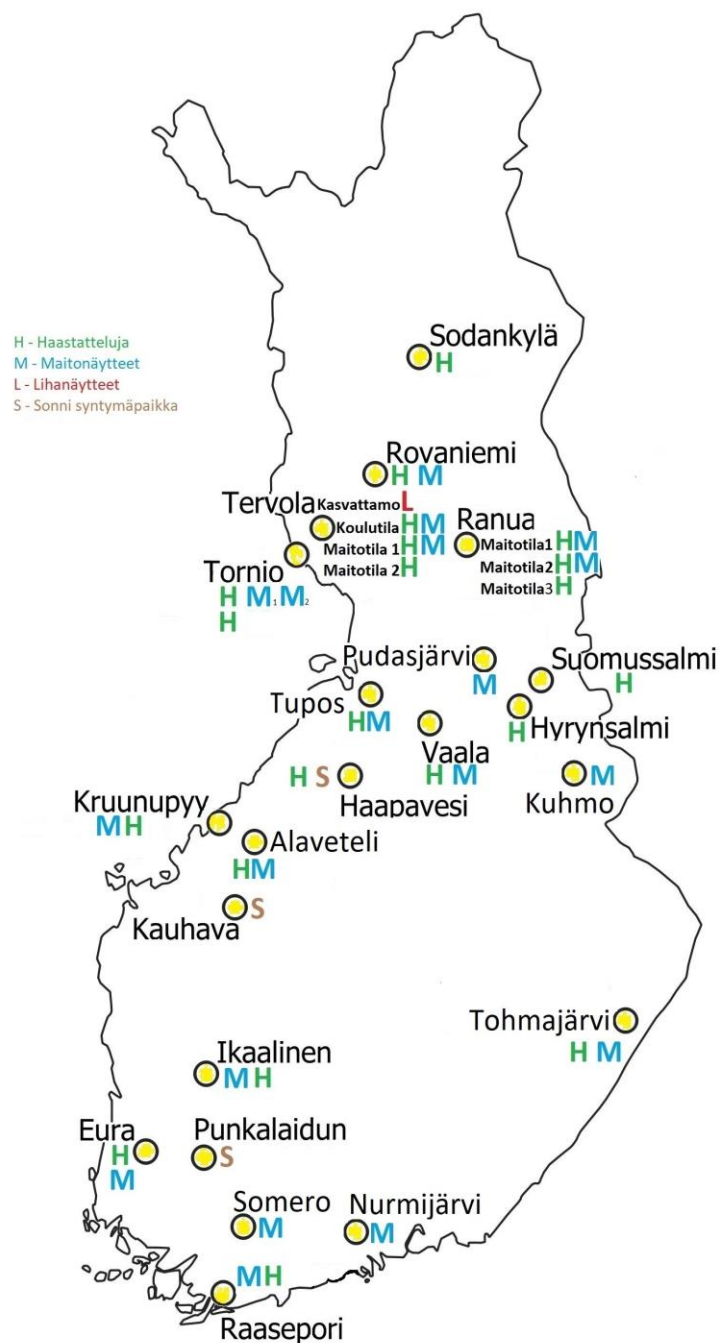
Pohjois-Karjala - 2

Keski-Pohjanmaa - 2

Satakunta - 1

Pirkanmaa - 1

Uusimaa - 1





Menetelmät

- Kysymyslomake, joustava haastattelu
- Pääteemat:
 - **lapinlehmärodun erityisyys vs. muut rodut**
 - **lehmärodun kestävyys**
 - **tuotantotavan ja -menetelmien kestävyys**
 - **hyvinvointikysymykset**
 - **lapinlehmien kasvattamisen syyt, sosiaaliset ja kulttuuriset yhteydet**
 - **tulevaisuudet näköalat**



Mitä haastatteluissa nousi esille

- lapinlehmän luonne ja käytös poikkeaa muista roduista
- lapinlehmillä on omistajilleen suuri henkinen merkitys
- lapinlehmien maidon ja lihan tuotanto on pienempää, mutta molempia pidetään korkealaatuisina
- lapinlehmien pieni koko, pienempi rehunkulutus
- tilojen välillä eroja suhtautumisessa ruokintaan





Mitä haastatteluissa nousi esille?

- tiloista suurin osa keskisuuria perhetiloja
- lapinlehmiä 1-11, muut rodut: ay, holstein, jersey, isk, lsk
- ruokinnassa samoja rehuja kuin muilla roduilla, mutta pienempiä määriä
- laidunnusta suositaan (suurin osa)
- lapinlehmän maitotuotos
 - alin ilmoitettu 3500 kg/vuosi
 - korkein 8500 kg/vuosi
- lihantuotanto
 - kasvu hitaampaa, optimaalinen teurasikä 2,5-3 vuotta
 - lihan laatua kiiteltiin (mureus, rasvaisuus, maku)
 - sonnivasikoiden menekki on ollut huono
- APR-tuki –(10 tilaa/21)
 - edellisen kauden tukijärjestelmä sai paljon moitteita
 - hankalat ja byrokraattisiksi koetut ehdot saivat monet luopumaan kokonaan tuen hausta



Mitä haastatteluissa nousi esille

Haastateltavilla oli lapinlehmiin erityinen suhde
ja korkea arvostus

Kulttuurihistoriallinen arvo tiedetään

Lapinlehmän luonne ja käyttäytyminen

- itsepäisiä ja omanarvontuntoisia
- älykkäitä ja uteliaita rasittavuuteen asti
- oppivat nopeasti
- rohkeita ja siksi usein laumanjohtajia
- ihmisrakkaita, hoitajaan voimakkaasti kiintyviä;
vahvat siteet
- usein voimakkaat emovaistot
- lapinlehmillä on omistajilleen suuri henkinen merkitys



Mitä haastatteluissa nousi esille

Terveys

- pidettiin muita rotuja terveempänä
- sorkkaterveys mainittiin erityisen usein
- utareterveys useimpien mielestä hyvä, mutta poikkeuksia oli
- keskipoikimakerta suurempi kuin valtaroduilla
- hyvin pitkäikäisiä yksilöitä monessa karjassa
- rodun terveys säästää kuluja, nostaa rodun pidon kannattavuutta
- liian vahva ruokinta voi vaikuttaa terveyteen (lihoo helposti)





Mitä haastatteluissa nousi esille

Lapinlehmän pidon edut

- kuluttaa vähemmän etenkin väkirehua
- mahtuu pienempiin parsiin ja vanhemman mallisiinkin navetoihin
- helppo ja turvallinen liikuteltava hoitajalle
- kevyt, harvoin sorkka- tai muita jalkaongelmia
- hyvä laiduntaja, pääsee hankaliinkin paikkoihin
- hyväoppinen, myös robotille

Haasteet

- pienempi maidontuotto
- joillakin ollut siementämisongelmia
- utarerakenne vaihtelee





Mitä haastatteluissa nousi esille

Kasvattamisen syyt

- rodun kulttuurihistoriallinen arvo
 - menneiden sukupolvien työn kunnioitus ja arvostus
 - perinteiset hoitotavat, ruokaperinne
- rodun ulkonäkö
- luonne; ilona karjassa
- pieni koko
- maidon hyvä laatu
- erikoisuuden ja vaihtelun halu
- alkuperäiskarjan ja maatiaisten yleinen arvostus





Mitä haastatteluissa nousi esille

Kehitettävää

- rodunmukaiset ruokintasuosituksiset puuttuvat
- puuttuu tutkimusta ruokinnan vaikutuksista
- ristiriitaa tehotalouden vaatimusten ja lapinlehmän hoidon välillä
- paine saada maitotuotos korkeammaksi
- tuottajapiirien arvostus voisi olla isompikin
- aloittavan kasvattajan vaikea saada APR-tukea
- uuden kauden APR-tuelta odotetaan helpotuksia byrokratiaan



Tulevaisuus ja mahdollisuudet

- Maidon ja lihan jatkojalostusaikeita tilallisilla on vähän
 - aikapula
 - kireä taloustilanne, investointeihin ei ole rahaa
 - osaamisen puute
- maidon ja lihan jatkojalostuksen toivottiin keskittyvän joillekin pienille toimijoille lähellä maatiloja, joille maito ja liha menisi raaka-aineeksi erikoistuotteena
 - matkailijat, paikalliset, ruokapiirit ym. kuluttajille
- lapinlehmän maidon ja lihan jalosteiden brändäystä toivottiin



Tulevaisuus ja mahdollisuudet

- tärkeimpänä keinona turvata lapinlehmärodun tulevaisuus nähtiin arvostuksen kasvattaminen
- useimmat aikovat jatkaa lapinlehmien pitoa
- muutamat olivat päättäneet, että jos APR-tuen ehdot eivät parane, lopettavat alkuperäiskarjarotujen pidon
 - uudesta 2023 voimaan tulleista ehdoista ei saatu vielä kommentteja
- mahdollisuuksia nähdään green care-toiminnassa ja maisemanhoitoeläinten pidossa
- lapinlehmän kulttuurinen imago voi olla merkittävä myös matkailussa





KIITOS!



Anne Tuomivaara Nuccio Mazzullo Päivi Soppela
Arktinen keskus, Lapin yliopisto